

Ortaokul Öğrencilerinin Anlatma Becerilerine Yönelik Lisansüstü Tezlerin Analizi

Analyzing Postgraduate Theses Prepared for Secondary School Students' Narration Skills

Sayfa | 798

Aliye Nur ERCAN GÜVEN , Dr. Öğretim Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, anercan@ogu.edu.tr

Ayşenur AK , Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, akaysenur00@gmail.com

Geliş tarihi - *Received*: 22 Ocak 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 21 Şubat 2025
Yayın tarihi - *Published*: 28 Nisan 2025

Öz. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik 2020-2024 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan 92 tez; yıllara, üniversitelere, danışman ünvanlarına, araştırma yöntemlerine, örneklem grubuna, örneklem seçim tekniğine, veri toplama araçlarına, veri analiz yöntemlerine ve kaynakça sayılarına göre incelenmiştir. Çalışmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda incelenen tezlerin son yıllarda birbirine yakın sayılarda olduğu ve yazma becerisinin daha fazla çalışıldığı tespit edilmiştir. İncelenen tezlerin 35 farklı üniversitede çalışıldığı ve daha çok profesör doktor ünvanlı hocaların danışmanlığında hazırlandığı görülmüştür. Tezlerin daha çok nicel veya karma yöntemlerle ve en çok 7. sınıf düzeyinde çalışıldığı görülmüştür. Tezlerde olasılığa dayalı olmayan örneklem seçim tekniğinin daha çok tercih edildiği anlaşılmıştır. En sık tercih edilen veri toplama aracı görüşme formu, en çok kullanılan veri analiz yöntemi ise bağımsız örneklem t-testidir. İncelenen tezlerin kaynakça sayılarının tezin türüne göre değişiklik gösterdiği ve doktora tezlerinde daha fazla olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma becerisi, Yazma becerisi, Ortaokul öğrencileri, Yüksek lisans tezi, Doktora tezi.

Abstract. The purpose of this study was to investigate postgraduate theses about secondary school students' narrative skills that were written between 2020 and 2024. 92 theses were obtained for this purpose; they were analyzed based on years, universities, consultant titles, research methodologies, sample group, sample selection strategy, data collection tools, data analysis methods, and the number of bibliographies. Document analysis was used in the study. The investigation revealed that the theses under review were created under the guidance of experts and were studied at 35 different universities. It was noted that they were primarily researched at the seventh-grade level using mixed or quantitative methodologies. It is well known that non-probability sample selection is the method of choice for theses. The interview form is the most commonly used instrument for gathering data, while the independent sample t-test is the most popular technique for analyzing data. It was determined that the number of bibliographies of the theses examined varied depending on the type of thesis and was higher in doctoral theses.

Keywords: Speaking skills, Writing skills, Secondary school students, Master's thesis, Doctoral thesis.

Extended Abstract

Introduction. The most fundamental and effective instrument for facilitating interpersonal communication is language. Four fundamental skills are used to evaluate language proficiency. The four fundamental skills (speaking, listening/watching, reading, and writing) support, and develop one another in the order that a native language user acquires them. People must effectively employ their language abilities in both their social and everyday lives as well as in their academic and professional lives. One of these abilities, listening, is learned from birth as the sense of hearing develops. Together with listening skills, speaking abilities also improve with time. Most people learn and develop their reading and writing skills in an educational setting.

This study is significant because it presents statistics from recent postgraduate theses on secondary school students' speaking and writing abilities, the target audience of Turkish teachers and teacher candidates, and it can demonstrate the accumulation and/or openness in the field, which will help direct future scientific research. It is believed that studies of this kind, which might be conducted on a regular basis, will help mentor scholars, particularly those who are just starting out.

Method. This study was carried out with a qualitative research design and the data of the study was obtained using the document analysis method. Purposive sampling method was used because theses that met certain criteria were selected to be examined in the research.

The postgraduate theses examined in the study were accessed through YÖK National Thesis Center on December 11, 2024. Postgraduate theses to be included in the research were determined according to certain criteria. The first scan was carried out in the detailed scan section of the relevant database. Education and training were chosen as the subjects in the detailed screening. The summary section was used for content scanning. In this way, it is aimed to be able to more easily access all the theses whose ability to explain has been studied, even in their titles, and to make the data more reliable.

The data obtained through examinations in line with the sub-problems of the study were classified and organized with the help of the Microsoft Excel program. For each variable determined, the data obtained from the theses were checked by both researchers at different places and times and were then brought together and made ready for analysis. In this way, the reliability of the data was tried to be increased. In addition, research data is still stored on computers.

Results, Discussion and Conclusion. As a result of the examinations, it was understood that writing skills were generally studied more in the postgraduate theses prepared in 2020-2024 regarding the narrative skills of secondary school students. It can be said that the number of doctoral theses prepared especially for the speaking skills of secondary school students is low. The finding that speaking skills have been studied rarely in theses is also found in some studies in the literature (Aydeniz & Haydaroğlu, 2021; Yağmur-Şahin et al., 2013). In this context, it may be recommended to focus on speaking skills in new studies.

Considering the number of universities where postgraduate theses are prepared regarding the speaking and writing skills of secondary school students, there are 35 different university names. This number may strengthen the idea that studies on students' language skills are spread throughout the country. Atatürk University and Uşak University are the universities where related theses are studied more.

It was understood that a large proportion of the theses examined were advised by professors. Especially many of the doctoral theses were carried out under the supervision of professors. Boyacı and Demirkol (2018) examined doctoral theses in the field of Turkish education between 1995 and 2018. It was determined that professors and doctors were predominant as advisors.

It was determined that the theses examined within the scope of the review were mostly studied with quantitative or mixed methods. It was said that the quantitative research method was preferred in studies examining the theses prepared by Tok and Potur (2015) and Demirel (2023) on writing skills, and by Alver and Taştemir (2017) on speaking skills.

It was determined that the majority of the postgraduate theses examined were studied with a single grade level. Among these classes, the most studied sample group is the 7th grade; The least studied group is the 6th grade students. It was concluded in the study that both speaking and writing skills were studied with four classes at the secondary school level. There are also theses that include different grade levels together. In these theses, it is seen that the entire secondary school level is preferred together.

The investigation revealed that some of the theses under review lacked a statement regarding the sample selection method. It is acknowledged that readily accessible sampling selection is employed more commonly in appropriate/convenient sampling and purposive sampling selection types; non-probability sample selection is more preferred in theses where the sample selection approach is provided. One could argue that simple random assignments are more prevalent in these situations where probability-based sample selection is used.

It is evident that the theses under review employed 29 distinct kinds of data collection instruments. Interview forms are the most often used of these. The inspections revealed that various applications and programs were employed for the theses' data analysis. SPSS is the most widely used program for data analysis. It is evident from certain theses that the programs utilized are not mentioned. The majority of the theses that were assessed involved quantitative analysis; the independent sample t-test is the most widely utilized of these tests. Content analysis is the most often utilized qualitative analysis method. It is seen that there is a greater tendency to use 0-100 or 101-200 sources in master's theses that focus on the narration skills of secondary school students. While this number increases in doctoral theses, it can be said that the general weight is 201-300 or 301-400 sources.

Giriş

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan temel ve en güçlü araçtır. Dil becerileri dört temel beceri altında değerlendirilir. Bir ana dili kullanıcısının kazanım sıralaması düşünüldüğünde dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olarak sıralanabilecek bu dört temel beceri, birbirini destekler ve bir arada gelişir. İnsanların dil becerilerini etkili bir şekilde kullanabiliyor olması onların hem günlük/sosyal hayatları hem de eğitim/iş hayatları için önemlidir. Bu becerilerden dinlemenin kazanımı doğumla birlikte işitme duyusunun gelişimiyle başlar. Konuşma becerisi dinleme becerisiyle birlikte zaman içerisinde gelişir. Okuma ve yazma becerileri ise genellikle eğitim ortamında öğrenilen ve geliştirilen becerilerdir.

Dört temel dil becerisini alıcı ve üretici dil becerileri (Sevim ve Varışoğlu, 2024), algısal ve üretimsel dil becerileri (Göçen, 2020), anlama ve anlatma becerileri (Aktaş ve Bayram, 2021; Deniz ve Keray-Dinçel, 2015; Fidan, 2021; Göçer, 2018; Güzel ve Karadağ, 2013) olarak farklı isimlerle sınıflandırmak mümkündür. Bu çalışmada literatürde daha çok rastlanan anlama (dinleme/izleme ve okuma) ve anlatma (konuşma ve yazma) becerileri ayrımı tercih edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da alan becerilerinin anlama ve anlatma olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Anlama becerileri bilginin dışarıdan alınıp anlamlandırılması süreciyken anlatma becerisi edinilen, öğrenilen böylelikle zihinde var olan bilginin başkalarına aktarılmasıdır.

Eğitim ortamında dört temel dil becerisinin geliştirilmesi çoğunlukla Türkçe derslerinden/öğretmenlerinden beklenmektedir. Türkçe dersi öğretim programlarında da öğrencilerin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu becerilerin geliştirilmesi öğrencilerin iyi bir okuyucu, dinleyici, konuşmacı ve yazar olması konusunda etkili olacaktır. Ayrıca kazandıkları bu beceriler onlara okuduklarını/dinledikleri anlama ve düşündüklerini doğru olarak ifade edebilme yetisi kazandıracığından diğer derslerdeki başarılarını da artıracaktır.

Bireylerin kendilerini yazılı ya da sözlü olarak doğru, etkili ve yeterli bir şekilde aktarabilmesi önem arz eder. Günlük yaşamda iletişim ortamında en çok kullanılan beceri konuşma becerisidir. Konuşma duyguların, düşüncelerin sözle aktarılması, zihinsel yapı, süreç ve işlemlerin açığa çıkarılması (Güneş, 2014) olarak açıklanmaktadır. Konuşma sürecinde düşüncelerin organize edilmesi, kelimelerin doğru telaffuz edilmesi, uygun kelimelerin seçilmesi gibi unsurlar önemlidir ve iletişim sürecini de etkileyebilmektedir. Bireylerin toplum hâlinde yaşamalarında etkili ve güzel konuşma eğitiminin önemi büyüktür sahiptir (Kurudayıoğlu, 2003). Bu sebeplerle konuşma becerisinin geliştirilmesi önemli hâle gelmektedir. Yazma becerisi ise duygu ve düşüncelerin yazılı olarak aktarılmasıdır. İlk okuma yazma eğitimi ile kazandırılmaya başlayan yazma becerisi, öğrenim hayatının tamamında geliştirilmeye devam eder, okul sonrasında da günlük hayatın ve iş hayatının içindeki önemini korur (Taş ve Balcı, 2019). Bu bağlamda konuşma ve yazma becerilerini erken yaşlardan itibaren kazandırmak gerektiği söylenebilir.

Türkçe eğitimi alanında yapılan akademik çalışmalarda öğrencilerin anlatma becerileri üzerinde durulduğu (Göçer ve Garip, 2020; Müldür ve Çevik, 2017), bu becerilerin kazandırılması ve

geliştirilmesi için çeşitli yaklaşım, yöntemler ve teknikler (Bağcı-Ayrancı ve Karahan, 2017; Kurudayıoğlu ve Gociaoğlu, 2021; Taşkın ve Karakuş-Tayşi, 2018) geliştirildiği veya kullanıldığı, bu becerilerin ölçülmesine yönelik araçlar oluşturulduğu (Aydoğan ve Çelik, 2024; Deniz ve Demir, 2020; Işık-Aydın ve Erdem, 2022) görülmektedir. Lisansüstü eğitim alan araştırmacılar da yüksek lisans ve doktora tezlerinde becerilerle ilgili araştırmalar yapmayı tercih edebilmektedir. Bunların yanı sıra tüm bu araştırmaları derleyip farklı açılardan inceleyerek alanda neler çalışıldığının durum tespitini yapan bilimsel çalışmalar da mevcuttur.

Destegüloğlu (2024) çalışmasında 1990-2021 tarihleri arasında konuşma becerisine yönelik deneysel süreçleri merkeze alan lisansüstü tezleri incelenmiştir. Kesici (2023) ise konuşma becerisini geliştirmede kullanılan yöntem ve teknikleri konu alan 2010-2023 yıllarında gerçekleştirilen makale ve tezleri tespit etmiştir. Fidan (2021) anlama ve anlatma becerilerini geliştirmede not alma yöntemini ele alan makale ve tezleri incelemiştir.

Demirel (2023) araştırmasında 2015-2021 yıllarında Türkiye’de yazma eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri çeşitli değişkenler açısından değerlendirmiştir. Kemiksiz (2021) ise 2005-2020 yılları arasında yazma becerilerinin geliştirilmesi için çalışılmış yarı deneysel modellen tezleri incelemiştir. Tekin ve Bolat (2018) yazma becerisine yönelik ölçek geliştirilmiş makale, tez ve bildirileri saptamıştır.

Ancak bu çalışmaların (Destegüloğlu, 2024; Fidan, 2021; Kemiksiz, 2021; Kesici, 2023; Tekin ve Bolat, 2018) konuşma ve yazma becerileri özelinde bazı sınırlamalar yaparak belirli bir alanda yapılmış olan araştırmaları ele alıp inceledikleri görülür. Sadece Demirel’in (2023) araştırması bu çalışmaya benzer bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Ancak o çalışmada anlatma becerilerinden yalnızca yazma becerisi üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada ise araştırma kapsamına konuşma becerisi de eklenmiş böylelikle anlatma becerilerinin çalışılma oranları arasında da bir karşılaştırma yapma imkânı doğmuştur. Ayrıca çalışmada daha yakın bir tarih aralığı ele alındığından bulgular güncellenmiştir. Çalışmanın farklılaşan bir diğer yönü ise yalnızca ortaokul öğrencileriyle yapılmış olan araştırmaların belirlenmesi ve incelenmesidir.

Bu çalışma Türkçe öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının hedef kitlesi olan ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine yönelik son yıllarda yapılmış olan lisansüstü tezlerin istatistiklerini vermesi, ilgili alandaki yığılmayı ve/veya açıklığı gösterebilmesi böylelikle yapılacak yeni bilimsel araştırmalara yön verebilmesi açısından önemlidir. Belirli aralıklarla yapılabilecek bu kapsamda çalışmaların özellikle genç araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın genel amacı ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik son yıllarda hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analiz edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda incelemeye esas olan lisansüstü tezler bazı değişkenler açısından ele alınmak istenmiştir. Çalışmanın alt problemleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

2. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin danışmanlarının ünvanlarına göre dağılımı nasıldır?
4. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı nasıldır?
6. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin örneklem seçim tekniğine göre dağılımı nasıldır?
7. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
8. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
9. Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin kaynakça sayılarına göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışma nitel araştırma deseninde gerçekleştirilmiş olup çalışmanın verileri, doküman incelemesi yönteminden yararlanılarak elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011) doküman incelemesinin araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olduğunu belirtir.

Veri kaynağı

Araştırmada incelemek için belirli ölçütleri karşılayan tezler seçildiğinden amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu tür örnekleme araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilmesine ve derinlemesine bir araştırma yapılmasına katkı sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Çalışmanın veri kaynağını, ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine ilişkin yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır.

Verilerin toplanması

Çalışmada incelenen lisansüstü tezlere, 11 Aralık 2024 tarihinde YÖK Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelemeye dâhil edilecek lisansüstü tezler belirli ölçütlere göre belirlenmiştir. Yapılan ilk tarama, ilgili veri tabanının detaylı tarama kısmında gerçekleştirilmiştir. Detaylı taramada konu olarak eğitim ve öğretim seçilmiştir. İçerik taraması için ise özet kısmı kullanılmıştır. Böylelikle başlıklarında bulunması dahi anlatma becerisi çalışılmış tüm tezlere daha rahat ulaşabilmek ve verilerin daha güvenilir olması amaçlanmıştır. Konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezlere ulaşabilmek için özet kısmında konuşma becerisi, konuşma becerileri, konuşma eğitimi ve sözlü anlatım ifadeleri; yazma becerisine yönelik hazırlanan lisansüstü tezlere Ercan Güven, A.N. ve Ak, A. (2025). Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 798-816.*
DOI. 10.51460/baebd.1625404

ulaşabilmek için ise özet kısmında yazma becerisi, yazma becerileri, yazma eğitimi ve yazılı anlatım ifadeleri taranmıştır. Yine iki becerinin bir arada çalışılmış olabileceği tezleri de kapsam dışında bırakmamak için özet kısmında anlatma becerisi ve anlatma becerileri ifadeleri de taranmıştır.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen incelemeye dâhil etme ölçütleri ise şu şekildedir:

1. Tezin tam metnine erişim izninin bulunması
2. Tezin dilinin Türkçe olması
3. Tezin 2020-2024 yılları arasında tamamlanmış olması
4. Tezin ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olması

Belirlenen ilk üç ölçüt için YÖK Ulusal Tez Merkezinin detaylı tarama kısmındaki filtrelemelerden yararlanılmıştır. Son ölçüt için ise araştırmacılar tarafından tezlerin başlık, özet ve içerik kısımları incelenerek uygulama yapılan grubun ortaokul öğrencileri olup olmadığı belirlenmiştir. Tablo 1’de araştırma kapsamında ulaşılan lisansüstü tezlerin inceleme ölçütlerine göre erişilen sayılarına yer verilmiştir:

Tablo 1.
İnceleme ölçütlerine göre tez sayıları

	İlk Tarama	Erişim izni	Dil	Yıl	Ortaokul öğrencileri ile
Konuşma becerisi	452	436	298	159	26
Konuşma becerileri	444	429	232	104	13
Konuşma eğitimi	47	44	41	8	3
Sözlü anlatım	114	105	84	26	2
Yazma becerisi	653	616	483	227	35
Yazma becerileri	909	882	620	266	41
Yazma eğitimi	166	162	132	42	9
Yazılı anlatım	478	440	402	110	27
Anlatma becerisi	15	11	11	6	1
Anlatma becerileri	71	65	64	33	5
Toplam	3349	3190	2367	981	162

Tablo 1’de belirtilen ve ilgili kriterleri taşıyan 162 lisansüstü tez ortak bir havuzda toplanmış ve tekrar eden tezler havuzdan çıkarılmıştır. Yapılan işlem sonucunda 95 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden birinin kelime öğretimine ilişkin olduğu tespit edildiğinden kapsam dışı bırakılmıştır. İki farklı tezde ise sadece Türkçe öğretmenleri ile çalışıldığı ve ortaokul öğrencilerini doğrudan etkileyen uygulamaların yapılmadığı saptanmış bu sebeple ilgili tezler kapsam dışında tutulmuştur. Sonuç olarak incelemeler toplamda 92 lisansüstü tez üzerinden yürütülmüştür. Bu tezlerin 49’unun Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 22’sinin Sosyal Bilimler Enstitüsü ve 21’inin Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen tezlerin 73’ünün Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ana bilim dalında, 10 tanesinin Türkçe Eğitimi ana bilim dalında, 3’ünün Temel Eğitim ana bilim dalında, 2’sinin Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi ana bilim dalında, 2’sinin Eğitimin Kültürel Temelleri ana bilim dalında, bir tanesinin Özel Eğitim ana bilim dalında ve birinin de Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Eğitimi ana bilim dalında çalışılmış olduğu söylenebilir.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin bir kısmında birden fazla dil becerisinin (örneğin okuma ve yazma) çalışıldığı, bir kısmında ise dört temel dil becerisinin bir arada alındığı görülmüştür. Böyle durumlarda tezlerin sınıflandırması yapılırken çalışma kapsamı dışında kalan okuma ve dinleme becerileri ayrı bir kategoriye alınmamıştır. Örneğin okuma ve yazma becerileri bir arada çalışılan bir yüksek lisans tezi yazma becerisi altında, tüm dil becerilerinin çalışıldığı bir doktora tezi ise konuşma ve yazma kategorisinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan incelemelerle elde edilen veriler Microsoft Excel programı yardımıyla sınıflandırılmış ve düzenlenmiştir. Belirlenen her bir değişken için tezlerden saptanan veriler, her iki araştırmacının da farklı yer ve zamanlarda kontrolünden geçirilmiş ve sonrasında bir araya gelerek analizlere hazır hâle getirilmiştir. Bu sayede verilerin güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma verileri hâlen bilgisayar ortamında saklanmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bulguları alt problemler doğrultusunda sıralanmış ve tablolar hâlinde verilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada cevap aranan ilk soru ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımının nasıl olduğudur. Tablo 2’de ilgili tezlerin yıllara göre dağılımları bulunur:

Tablo 2.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
2020	2	1	6	4	2		15
2021	4	1	4	4	1	2	16
2022	8	5	4	4		1	22
2023	1		9	4	2	1	17
2024	2	1	9	8	1	1	22
Toplam	17	8	32	24	6	5	92
	25		56		11		

Tablo 2 incelendiğinde yıllara göre toplam sayıların birbirine yakın olduğu söylenebilir. Tablodan çıkarılabilecek bir diğer sonuç inceleme yapılan yıllarda yazma becerisinin konuşma becerisine oranla daha çok çalışılmış olduğu yönündedir. Özellikle doktora tezlerinde ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerine yönelik az sayıda çalışma olduğu söylenebilir.

İncelenen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 3’te yer almaktadır:

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 798-816.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 798-816.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 3.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversiteler	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Afyon Kocatepe Ü			1		1		2
Ağrı İbrahim Çeçen Ü	2						2
Akdeniz Ü				1	1		2
Ankara Ü				3			3
Atatürk Ü	1	1	3	2		1	8
Aydın Adnan Menderes Ü	1						1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Ü			1				1
Bursa Uludağ Üniversitesi				1			1
Çanakkale Ü	1		1	1			3
Dokuz Eylül Ü			2	1	1		4
Düzce Ü			1				1
Erciyes Ü		1			1		2
Fırat Ü		1		3			4
Gazi Ü				4			4
Gaziantep Ü	1						1
Giresun Ü			2				2
Hacettepe Üniversitesi				1			1
Hatay Mustafa Kemal Ü	1		1	2			4
İnönü Ü		2		1		1	4
İstanbul Aydın Ü	1						1
Kafkas Ü			2		1		3
Karamanoğlu Mehmet Bey Ü			1				1
Kırıkkale Ü	1						1
Kütahya Dumlupınar Ü	2		3				5
Mersin Ü	1		1				2
Muğla Sıtkı Koçman Ü			1				1
Necmettin Erbakan Ü	1		3			2	6
Ondokuz Mayıs Ü					1		1
Ordu Ü	1		1				2
Sakarya Ü		1	1				2
Siirt Ü	1						1
Tokat Gaziosmanpaşa Ü			2				2
Uşak Ü		2	2	3			7
Van Yüzüncü Yıl Ü			2				2
Yıldız Teknik Ü	2		1	1		1	5

Tablo 3'e göre 35 farklı üniversitede ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin hazırlandığı görülür. Bu durum konuya verilen ehemmiyeti gösterir nitelikte değerlendirilebilir. Atatürk Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi ilgili tezlerin daha çok çalışıldığı üniversitelerdir. Ayrıca Atatürk Üniversitesi hem konuşma hem de yazma becerilerine yönelik her iki türden (yüksek lisans ve doktora) tezin de çalışıldığı tek üniversitedir.

Araştırma kapsamında cevap aranan alt problemlerden biri incelenen tezlerin danışmanlıklarını yürüten hocaların ünvan dağılımıdır. Tablo 4'te ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine ilişkin hazırlanan tezlerinin danışmanlarının ünvanlarına göre dağılımı yer almaktadır:

Sayfa | 808

Tablo 4.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin danışman ünvanlarına göre dağılımı

Danışman ünvanı*	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Prof. Dr.	8	6	8	17	4	5	48
Doç. Dr.	7	2	17	6	1		33
Dr. Öğr. Üyesi	2	1	7	1	1		12

* Bir doktora tezinin biri profesör biri doçent olmak üzere iki danışmanı bulunmaktadır.

Tablo 4'e göre incelenen tezlere çoğunlukla profesör hocalar danışmanlık yapmışlardır. Özellikle doktora tezleri profesör hocaların danışmanlığında yapılmaktadır. Her üç ünvandan hocanın da ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik yüksek lisans ve doktora tezlerine destek vermiş olduğu tablodan çıkarılabilecek bir başka yorumdur.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma yöntemlerine göre dağılımı Tablo 5'te bulunmaktadır:

Tablo 5.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

Araştırma Yöntemi	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Nicel	Betimsel tarama	2		3	2	1	8
	Deneyisel	8		14	5		27
	İlişkisel tarama			1	2		3
Nitel	Betimsel araştırma			1			1
	Doküman incelemesi				1		1
	Durum çalışması			2	1		3
	Eylem araştırması	1	1	5	1	1	10
	Olgubilim	1			2		3
	Temel nitel araştırma			1			1
	Desen belirtilmemiş	2		2	1	1	7
Karma	Gömülü desen			2		1	3
	İç içe desen	2	4	1			7
	Müdahale deseni			1	1		2
	Paralel yakınsayan desen		1	1			2
	Sıralı açıklayıcı desen	1	2	1	5		9
	Sıralı açımlayıcı desen			1	4		5

Ercan Güven, A.N. ve Ak, A. (2025). Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 798-816.

DOI. 10.51460/baebd.1625404

Tablo 5 değerlendirildiğinde, ilgili tezlerde nicel çalışmaların nitel araştırmalara oranla daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Bunun yanı sıra karma yöntemli araştırmaların da sıklıkla çalışılması söz konusudur. Nicel çalışmalarda daha çok deneysel yöntemin; nitel çalışmalarda ise eylem araştırmasının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Karma yöntemli araştırmalarda ise farklı desenlerin tercih edildiği; bazı araştırmalarda desen belirtilmediği görülür. Karma yöntemli çalışmalarda en sık tercih edilen desen, sıralı açıklayıcı desendir. Tabloda dikkat çeken bir başka husus eylem araştırmalarının hem konuşma hem de yazma becerilerinin çalışıldığı tezlerde her iki tez türünde de tercih edilmiş olmasıdır. Ayrıca ilgili yıllarda yalnızca konuşma becerisine yönelik nicel desende çalışılmış bir doktora tezine de rastlanmamıştır.

Ortaokul öğrencilerin konuşma ve yazma becerilerine yönelik lisansüstü tezler örneklem gruplarına göre de farklılık göstermektedir. Tablo 6'da tezlerin araştırma yapılan örneklem gruplarına göre dağılımı verilmiştir:

Tablo 6.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı

Örneklem grubu*	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
5. sınıf	4	1	5	1		1	12
6. sınıf	1	1	4	3		1	10
7. sınıf	6	5	13	12	1	2	39
8. sınıf	5	1	3	4	3		16
5 ve 6. sınıf			1		1		2
5 ve 8. sınıf			1				1
6 ve 7. sınıf			1				1
6 ve 8. sınıf				2			2
7 ve 8. sınıf			1				1
6, 7 ve 8. sınıf			1				1
5, 6, 7 ve 8. sınıf	1		2	2	1	1	7

* Sınıflandırmalar incelenen lisansüstü tezlerde çalışılan ortaokul öğrenci grupları üzerinden yapılmıştır.

Tablo 6'ya göre incelenen lisansüstü tezlerin büyük bir çoğunluğunda tek bir sınıf düzeyiyle çalışıldığı görülür. Bu sınıflardan en çok çalışma yapılan örneklem grubu ise 7. sınıf öğrencileridir. En az çalışma yapılan grup ise 6. sınıflardır. Ortaokul kademesindeki dört sınıfla da hem konuşma hem de yazma becerisine yönelik çalışılmış olması tablodan çıkarılabilecek bir başka yorumdur. Farklı sınıf düzeylerinin bir arada yer aldığı tezlerde daha çok tüm ortaokul kademesinin bir arada tercih edilmiş olduğu söylenebilir.

Çalışma yapılan örneklem grubunun seçim tekniğine göre dağılımı Tablo 7'de yer almaktadır:

Tablo 7.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin örneklem seçim tekniğine göre dağılımı

Örneklem seçim tekniği		Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
		YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Olasılığa dayalı	Basit seçkisiz / random	6	1	11	7		1	26
	Küme / çok aşamalı				1			1
	Tabakalı / katmanlı				2			2
Olasılığa dayalı olmayan	Benzeşik				1			1
	Kolay ulaşılabilir	4	4	2	4	2		16
	Maksimum çeşitlilik				1	1		2
	Ölçüt/Kriter	1	2	2			2	7
	Tipik durum			1				1
	Türü belirtilmemiş	2		1	4	1		8
	Uygun / elverişli	3		9	3	1	1	17
	Türü belirtilmemiş			1				1
Belirtilmemiş		1	1	5	1	1	1	10

Tablo 7 incelendiğinde tezlerin bir kısmında örneklem seçim tekniğine dair bir ifade bulunmadığı anlaşılmaktadır. İncelenen lisansüstü tezlerde olasılığa dayalı olmayan örneklem seçiminin daha çok tercih edildiği; bu bağlamda uygun/elverişli örneklem ile amaçsal örneklem seçimi türlerinden kolay ulaşılabilir örneklem seçiminin daha sık kullandığı görülür. Olasılığa dayalı örneklem seçiminin yapıldığı tezlerde ise basit seçkisiz/random atamaların daha çok yapıldığı söylenebilir.

Tablo 8’de incelenen tezlerin kullandıkları veri toplama araçlarına ilişkin dağılımı görülmektedir:

Tablo 8.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri toplama aracı*		Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
		YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Anekdot kayıtları/gözlem notu					2			2
Anket		2		3	1			6
Araştırmacı günlüğü/notları			3	1	4	1	1	10
Başarı testi		2		1	3		2	8
Değerlendirme formu		5	3	11	5			24
Değerlendirme ölçeği			2	7	6			15
Dereceli puanlama anahtarı		1	1	7	7		3	19
Doküman					2	1		3
Envanter			1					1
Etkinlik kâğıtları			1	1	2			4

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 798-816.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 798-816.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Fotoğraf			1				1
Görüş alma formu	1	1		2	1		5
Görüşme formu	4	5	9	16	3	3	40
Gözlem formu	4	4		3	1		12
Kaygı ölçeği	5	1	2	1		1	10
Kısa film				1			1
Kişisel/öğrenci bilgi formu	5	1	2	5	1	3	17
Kompozisyon/yazılı anlatım			8	7	2	1	18
Kontrol listesi		2		2			4
Motivasyon ölçeği			1	5			6
Öğrenci günlükleri		2	1	1	1	1	8
Ölçek**	3	1	8	12		2	26
Öz yeterlik ölçeği	1	1	2	1			5
Sınıflama şeması	1						1
Söylem tamamlama testi	1						1
Tarama testi		1					1
Tutum ölçeği	4	2	5	8		1	20
Video/ses kaydı	1	2	1	1	3		8
Yansıtıcı günlük		1					1

* Bir tezde aynı araçtan birden fazla kullanım durumları tek olarak sayılmıştır.

** kaygı, motivasyon, öz yeterlik ve tutum dışında kalan yeterlikleri/özellikleri ölçen araçlar

Tablo 8'e göz atıldığında incelenen tezlerde 29 farklı türde veri toplama aracının kullanıldığı anlaşılr. Bunlardan en sık tercih edilen görüşme formlarıdır. Ölçekler, değerlendirme formları ve dereceli puanlama anahtarları da incelenen tezlerde sıkça kullanılan veri toplama araçlarındandır. Duyuşsal niteliklere yönelik ölçeklerin içerisinde ise tutum ölçeklerinin daha fazla kullanıldığı dikkat çekmektedir. Envanter, fotoğraf, kısa film, sınıflama şeması, söylem tamamlama testi, tarama testi ve yansıtıcı günlükler ise incelenen tezlerde en az sayıda karşılaşılan veri toplama araçlarındandır.

İncelenen lisansüstü tezlerde veri analizi için farklı programlardan/yazılımlardan yararlanıldığı görülmüştür. Analizlerin incelenen 60 tezde SPSS, 5 tezde MAXQDA, 2 tezde Microsoft Excel, 1 tezde JASP, 1 tezde Mplus, 1 tezde LISREL, 1 tezde NVIVO ve 1 tezde ise Microsoft Word programı yardımıyla yapıldığı belirtilmiştir. İncelenen 27 tezde analizler için kullanılan program belirtilmemiş ya da analiz için herhangi bir program kullanılmamıştır. Tablo 9'da incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı bulunmaktadır:

Tablo 9.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı

Veri analiz yöntemi	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
Bağımlı örneklem t-testi	4	3	4	9		2	22
Bağımsız örneklem t-testi	8	3	17	13	1	3	45
Betimsel istatistik	4		9	4			17
Ki-kare testi			2				2

Ercan Güven, A.N. ve Ak, A. (2025). Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 798-816.

DOI. 10.51460/baebd.1625404

	Korelasyon			2	2			4	
	Kovaryans analizi (ANCOVA)	1				6		7	
	Mann-Whitney U testi	2	3	2	8		1	16	
	Regresyon			1	1			2	
	Varyans analizi (ANOVA)	3	1	7	10	1	2	24	
	Wilcoxon işaretli sıralar testi	2	5	4	4			15	
	Betimsel analiz	2	4	6	4	1	3	20	
Nitel	Doküman analizi			1	1	1		3	58
	İçerik analizi	4	4	7	12	4	3	34	
	Söylem çözümlemesi			1				1	

Tablo 9 incelendiğinde tezlerde nicel analizlerin ağırlıklı olarak yapıldığı görülür. Bu testlerden en çok kullanılanı bağımsız örneklem t-testidir. Nitel analizler arasında en sık kullanılanın ise içerik analizi olduğu görülür. Nicel türdeki analizlerden bağımsız örneklem t-testi ve varyans analizi; nitel türdeki analizlerden ise betimsel analiz ve içerik analizi ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik her iki türden tezde de kullanmış olan veri analiz yöntemleridir. Söylem çözümlemesi, ki-kare testi ve regresyon ise incelenen tezlerde az sayıda kullanılmış olan veri analiz yöntemleridir.

Tezlerde kullanılan kaynak sayıları bu çalışmanın alt problemlerinden sonuncusudur. Tablo 10'da incelenen tezlerde yararlanılan kaynak sayısına ilişkin bilgiler yer almaktadır:

Tablo 10.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin kaynakça sayılarına göre dağılımı

Kaynakça sayısı	Konuşma		Yazma		Konuşma ve Yazma		Toplam
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	
0-100	6		16		6		28
101-200	9	2	13	4			28
201-300	1	4	2	10		4	21
301-400	1	1	1	9			12
401-500		1		1			2
501-600						1	1

Tablo 10 değerlendirildiğinde ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine yönelik çalışılmış yüksek lisans tezlerinde 0-100 ya da 101-200 kaynak kullanma eğiliminin daha fazla olduğu düşünülebilir. Doktora tezlerinde ise bu sayı artarken genel ağırlığın 201-300 ya da 301-400 kaynak olduğu ifade edilebilir. 400 kaynağın üzerine çıkan nadir sayıda tezin ise yine doktora tezleri olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen tezler arasında 100 kaynağın altında bir sayıda hazırlanmış doktora tezlerinin bulunmaması da tablodan çıkarılabilecek bir başka yorumdur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik son yıllarda hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemeyi böylelikle mevcut durumu ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, literatürdeki benzer çalışmalarla tartışılmış ve bazı öneriler belirlenmiştir.

Yapılan incelemelerde ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine ilişkin 2020-2024 yıllarında hazırlanan lisansüstü tezlerde genel olarak yazma becerisinin daha fazla çalışılmış olduğu anlaşılmıştır. Özellikle ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerine yönelik hazırlanmış doktora tezi sayının az olduğu söylenebilir. Konuşma becerisinin tezlerde az sayıda çalışıldığı bulgusunda literatürdeki bazı çalışmalarda da (Aydeniz ve Haydaroğlu, 2021; Yağmur-Şahin vd., 2013) rastlanmaktadır. Bu bağlamda yeni yapılacak olan çalışmalarda konuşma becerisine ağırlık verilmesi önerilebilir.

Ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin hazırlandığı üniversite sayıları dikkate alındığında 35 farklı üniversite ismi görülmektedir. Bu sayı öğrencilerin dil becerilerine ilişkin çalışmaların ülke geneline yayılmış olduğu düşüncesini güçlendirebilir. Atatürk Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi ilgili tezlerin daha çok çalışıldığı üniversitelerdir. Benzer şekilde Destegüloğlu (2024) da Atatürk Üniversitesinde konuşma becerisine yönelik yüksek lisans tezlerinin çok sayıda olduğunu saptamıştır. Aydeniz ve Haydaroğlu (2021) dört temel dil becerisi alanında 2015-2019 yıllarındaki tezlerin; Boyacı ve Demirkol (2018) ise Türkçe eğitimi alanında çalışılmış doktora tezlerinin daha çok Gazi Üniversitesinde yürütüldüğü sonucuna ulaşmışlardır. Kemiksiz (2012) yazma becerisine yönelik yarı deneysel hazırlanan lisansüstü tezlerin daha çok Gazi ve Ankara Üniversitelerinde hazırlandığını iletir. Bu bulgular adı geçen üniversitelerin bu alanda köklü bir geçmişe sahip olması, kadrosunun kalabalık olması vb. sebeplerden kaynaklanabilir.

İncelenen tezlere büyük bir oranda profesör hocaların danışmanlık yaptığı anlaşılmıştır. Özellikle doktora tezlerinin birçoğu profesör hocaların danışmanlığında yürütülmüştür. Boyacı ve Demirkol (2018) Türkçe eğitimi alanında 1995-2018 yılları arasındaki doktora tezlerinin incelendiği çalışmada danışman olarak profesör doktor ünvanlı hocaların ağırlıklı olduğunu tespit edilmiştir. Ancak her üç ünvandan hocanın da ortaokul öğrencilerinin konuşma ve yazma becerilerine yönelik yüksek lisans ve doktora tezlerine destek vermiş olduğu görülür.

İnceleme kapsamında ele alınan tezlerin daha çok nicel veya karma yöntemlerle çalışıldığı tespit edilmiştir. Tok ve Potur (2015) ve Demirel'in (2023) yazma becerisine yönelik, Alver ve Taştan'ın ise (2017) konuşma becerisine yönelik hazırlanan tezlerin incelendiği çalışmalarda nicel araştırma yönteminin daha fazla tercih edildiğini söylenmiştir. Nicel çalışmalarda daha çok deneysel yöntemin; nitel çalışmalarda ise eylem araştırmasının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Karma yöntemli araştırmalarda ise farklı desenlerin tercih edildiği; bazı araştırmalarda desen belirtilmediği tespit edilmiştir. Karma yöntemli çalışmalarda en sık kullanılan tercih edilen desen, sıralı açıklayıcı desen olmuştur. Ayrıca eylem araştırmalarının hem konuşma hem de yazma becerilerinin çalışıldığı tezlerde her iki tez türünde (yüksek lisans ve doktora) de tercih edilmiş olduğu görülür.

İncelenen lisansüstü tezlerin büyük bir çoğunluğunda tek bir sınıf düzeyiyle çalışıldığı saptanmıştır. Bu sınıflardan en çok çalışma yapılan örneklem grubu 7. sınıf; en az çalışma yapılan grup ise 6. sınıf öğrencileridir. Çalışmada ortaokul kademesindeki dört sınıfla da hem konuşma hem de yazma becerisine yönelik çalışılmış olduğu sonucuna varılmıştır. Farklı sınıf düzeylerinin bir arada yer aldığı tezler de bulunmaktadır. Bu tezlerde daha çok tüm ortaokul kademesinin bir arada tercih edilmiş olduğu görülür. Destegüloğlu'nun (2024) çalışmasında da konuşma becerisine yönelik tezlerin daha çok 7. sınıf öğrencileriyle yapılmış olduğu bulgusu, bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu kapsamda daha az çalışılan sınıflara yönelerek ortaokulun farklı sınıf düzeyleriyle yeni araştırmalar yapılması önerilebilir.

Araştırma sonucunda, incelenen tezlerin bir kısmında örneklem seçim tekniğine dair bir ifade bulunmadığı görülmüştür. Örneklem seçim tekniği belirtilen tezlerde ise olasılığa dayalı olmayan örneklem seçiminin daha çok tercih edildiği; bu bağlamda uygun/elverişli örneklem ile amaçsal örneklem seçimi türlerinde kolay ulaşılabilir örneklem seçiminin daha sık kullandığı anlaşılar. Olasılığa dayalı örneklem seçiminin yapıldığı tezlerde ise basit seçkisiz/random atamaların daha çok olduğu söylenebilir.

İncelenen tezlerde 29 farklı türde veri toplama aracının kullanıldığı görülür. Bunlardan en sık tercih edileni ise görüşme formlarıdır. Benzer şekilde Demirel (2023) yazma becerisine yönelik tezlerin incelendiği çalışmada ve Destegüloğlu (2023) konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada en çok tercih edilen veri toplama araçlarının formlar olduğunu tespit etmişlerdir. Ölçekler, değerlendirme formları ve dereceli puanlama anahtarları da incelenen tezlerde sıkça kullanılmış olan veri toplama araçlarıdır. Duyuşsal niteliklere yönelik ölçeklerden tutum ölçeklerinin daha fazla kullanıldığı dikkat çeker.

İncelemeler sonucunda tezlerde veri analizi için farklı programlardan/yazılımlardan yararlanıldığı görülmüştür. Veri analizlerinde en çok kullanılan program SPSS'tir. Destegüloğlu (2024), konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada en çok veri analiz programının SPSS olduğunu iletir. Bu durum ilgili programın kullanımının alanda öğrenilmiş olduğu ve yaygın şekilde tercih edildiği şeklinde bir fikir verebilir. Tezlerin bir kısmında ise kullanılan programların belirtilmediği görülür. İncelenen tezlerde nicel analizlerin ağırlıklı olarak yapıldığı; bu testlerden en çok bağımsız örneklem t-testinin kullanıldığı görülür. Nitel analizler arasında en sık kullanılan ise içerik analizidir. Nicel analizlerden bağımsız örneklem t-testi ve varyans analizi; nitel analizlerden ise betimsel analiz ve içerik analizi ortaokul öğrencilerinin konuşma ve/veya yazma becerilerine yönelik her iki türden tezde de kullanmış olan veri analiz yöntemleridir. Söylem çözümlemesi, ki-kare testi ve regresyon ise kullanılmış olan veri analizleridir.

Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik çalışılmış yüksek lisans tezlerinde 0-100 ya da 101-200 kaynak kullanma eğiliminin daha fazla olduğu görülür. Yağmur-Şahin vd., (2013) lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmada, tezlerde kullanılan kaynak sayısının sıklıkla 31-100 kaynak aralığında olduğunu tespit etmişlerdir. Doktora tezlerinde bu sayı artarken genel ağırlığın 201-300 ya da 301-400 kaynak olduğu söylenebilir. 400 kaynağın üzerine çıkan az sayıda tezin yine doktora tezleri olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen tezler arasında 100 kaynağın altında bir sayıda hazırlanmış doktora tezlerinin bulunmaması araştırmanın bir başka sonucudur.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 798-816.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 798-816.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Aktaş, E., ve Bayram, B. (2021). Anlatma becerileri kapsamında 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarına bir bakış: Konuşma ve yazma stratejilerinin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(1), 1-18. <https://doi.org/10.16916/aded.813456>
- Alver, M., ve Taştanir, L. (2017). Konuşma becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 451-462. <https://doi.org/10.18298/ijlet.2041>
- Aydeniz, S., ve Haydaroglu, M. (2021). Dört temel dil becerisi alanında yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 200-216.
- Aydoğan, S., ve Çelik, H. (2024). Topluluk önünde konuşma tutum ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1780-1789. <https://doi.org/10.24315/tred.1450885>
- Bağcı-Ayrancı, B., ve Karahan, L. (2017). Çağırışım tekniğinin yazma becerisinin geliştirilmesine katkısı: ölçek geliştirme ve etkinlik oluşturma çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 1148-1177.
- Boyacı, S., ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531. <https://doi.org/10.16916/aded.363599>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Demirel, A. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 849-863. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1074129>
- Deniz, H., ve Demir, S. (2020). Yazma motivasyonu ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(2), 593-616. <https://doi.org/10.30703/cije.640584>
- Deniz, K., ve Keray-Dinçel, B. (2015). Anlama becerilerine yönelik ölçme ve değerlendirme araştırmalarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 16-46.
- Destegüloğlu, B. (2024). Türkçe eğitimi lisansüstü tezlerde konuşma becerisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 20-30. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1170732>
- Fidan, M. (2021). Anlama-anlatma becerilerinin geliştirilmesi süreçlerinde kullanılan not alma yöntemleri üzerine yapılan çalışmalara yönelik değerlendirme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 12(24), 329-352.
- Göçen, G. (2020). Türkçe eğitiminde algısal dil becerilerine yönelik yapılan uygulamalar ve yaşanan sorunlar. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 1(1), 64-77.
- Göçer, A. (2018). Temel dil becerilerinin birbirleriyle ilişkisi ve bireyin anlam evreninin oluşumu ve gerçek yaşam becerileri açısından önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 40-50.
- Göçer, A., ve Garip, S. (2020). Türkçe dersi sosyal etkileşime dayalı sınıf ortamlarının öğrencilerin anlatma becerilerinin geliştirilmesindeki yeri. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 16-32.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(1), 1-27.
- Güzel, A., ve Karadağ, Ö. (2013). Anlatma becerileri açısından "Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)"na eleştirel bir bakış. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52. <https://doi.org/10.16916/aded.16019>
- Işık-Aydın, R., ve Erdem, İ. (2022). Konuşma becerisine yönelik bir uzman değerlendirme ölçeği geliştirme çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 106-120. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1192509>
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yazma becerilerinin geliştirilmesi üzerine hazırlanan tezlere yönelik bir inceleme: Yarı deneysel çalışmalar. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(41), 3172-3203. <https://doi.org/10.26466/opus.887374>

Ercan Güven, A.N. ve Ak, A. (2025). Ortaokul öğrencilerinin anlatma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 798-816.

DOI. 10.51460/baebd.1625404

- Kesici, S. (2023). Konuşma becerisini geliştirmede kullanılan tür, yöntem ve teknikler: Bir alanyazın taraması. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 8(1), 88-105. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1265865>
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 287-309.
- Kurudayıoğlu, M. ve Gociaoğlu, B. (2021). İkna edici konuşma becerisinin geliştirilmesinde Monroe'nun Motive Edilmiş Dizisi Tekniği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 314-329. <https://doi.org/10.16916/aded.859485>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024). Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. Erişim adresi: [chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://tyymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programtur5678Onayli.pdf](https://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://tyymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programtur5678Onayli.pdf)
- Müldür, M., ve Çevik, A. (2017). Secondary school students' perceptions of writing skill: a metaphor analysis study. *SDU International Journal of Educational Studies*, 4(2), 54-70.
- Sevim, O., ve Varışoğlu, B. (2024). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin alıcı dil becerileri öz yeterlilik algılarının incelenmesi. *Turcology Research*, (81), 562-574. <https://doi.org/10.62425/turcology.1453784>
- Taş, H., ve Balcı, A. (2019). 8. sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlilik algıları ile öykü yazma becerileri üzerine bir araştırma. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 7(1), 51-70. <https://doi.org/10.35233/oyea.579984>
- Taşkın, Y., ve Karakuş-Tayşi, E. (2018). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının yazma becerisine ve yazma kaygısına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1226-1240. <https://doi.org/10.16916/aded.460375>
- Tekin, M. T., ve Bolat, Y. (2018). Türkiye'de yazma eğitimi üzerine yapılan ölçek geliştirme çalışmalarının analizi: bir meta-sentez çalışması. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 26-40.
- Tok, M., ve Potur, Ö. (2015). Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 Yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25. <https://doi.org/10.16916/aded.30614>
- Yağmur-Şahin, E., Kana, F., ve Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.